УДК 37.018.43:004.8

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК АКТУАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ СУЧАСНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Кудрявцева О.В., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожнійуніверситет

Актуальність використання штучного інтелекту (ШІ) в академічній сфері зростає з кожним роком. Для того, щоб уникнути проблем і негативних наслідків стихійного поширення ШІ в умовах стрімкого розвитку технологій та їх активної інтеграції в усі сфери людського життя, включаючи вищу освіту, необхідно дослідити вплив ШІ на навчальний процес і адміністративні функції вищих навчальних закладів. Сучасні студенти, володіючи високим рівнем цифрової грамотності, очікують від освітніх установ впровадження інноваційних рішень, які можуть поліпшити навчальний досвід і підвищити менеджмент якості у вищій освіті.

Впровадження ШІ у заклади вищої освіти не тільки оптимізує процеси навчання, але й створює нові виклики для викладачів та адміністративних співробітників. Це вимагає перегляду традиційних методів викладання та оцінки знань, а також формування нових підходів до взаємодії між студентами, викладачами та університетами. Дослідження цього питання має велике значення для розуміння тенденцій розвитку вищої школи та розробки ефективних стратегій її адаптації до постійно мінливих вимог і умов навколишнього світу.

Трансформація сучасного освітнього середовища під впливом ШІ охоплює навчальний процес та адміністративні функції вищих навчальних

закладів, оптимізуючи рутинну роботу викладачів та підвищуючи якість процесу освіти студентів. Основні напрямки використання ШІ у закладах вищої освіти, можна розділити на три категорії: взаємодія зі студентами, підтримка викладачів та адміністративних співробітників і оптимізація освітньої системи в цілому. Найбільшого розвитку набули технології, спрямовані на роботу зі студентами.

Як правило, ШІ більше використовується не для самого освітнього процесу, а для підтримки супутніх адміністративних процесів, таких як складання розкладу, оцінювання, контроль відвідуваності, контроль за виконанням індивідуальних (самостійних) робіт. Крім того, ШІ здатний за допомогою технології аналізу великих даних прогнозувати ризики щодо неуспішності та давати рекомендації викладачам, адміністративним співробітникам, наприклад, щодо їх мінімізації. Також відомі ситуації, коли ШІ використовувався для моніторингу концентрації уваги учнів у процесі заняття, що дозволяє викладачам стежити за рівнем залученості студентів і коригувати хід заняття в режимі реального часу, якщо це необхідно.

Активно набирають популярність освітні чат-боти на базі ШІ, які за допомогою інструменту розпізнавання природної мови, що звертається до нього студента або абітурієнта, дають відповідь на поставлене питання.

Яскравим прикладом такої технології є Lola, розроблена Університетом Мурсія (Іспанія) в червні 2018 року, одночасно з іспитами EBAU, і була дуже добре прийнята. Вона здатна самонавчатися на основі тих питань, які їй задають студенти. За перший рік роботи вона поспілкувалася з 2350 студентами і відповіла майже на 19 тисяч питань (у 90% випадків її відповіді були правильними) [1].

Існує безліч вже розроблених технологій ШІ, які застосовуються в усьому світі для оцінки робіт. До них можна віднести:

- Інтелектуальні навчальні системи (ІНС),

- Системи навчання на основі діалогу (СНОД),
- Пізнавальне середовище навчання (ПСН),
- Автоматизована оцінка письма (АОП), тощо.

Дані програми адаптують навчальний процес під рівень знань учня, який навчається, допомагають студентам в освоєнні матеріалу через інтерактивні діалоги, створюють середовище, в якому студенти самостійно досліджують навчальні матеріали та вибудовують логічні зв'язки на підставі вже наявної бази знань, допомагають аналізувати та перевіряти письмових робіт за формальними ознаками, тощо.

Застосування ШІ для допомоги студентам є важливою складовою академічного середовища. Нові технології допомагають студентам не тільки у вирішенні організаційних питань, але й у поліпшенні показників, пов'язаних з освітньою діяльністю. Однак варто пам'ятати, що не тільки студенти є учасниками освітнього процесу, але й викладачі. Незважаючи на весь свій потенціал, використанню та поширенню розумних інструментів-помічників для викладачів приділяється дещо менше уваги, ніж інтеграції даних технологій у роботу викладачів.

ШІ має значний вплив на успішність студентів і завантаженість викладачів, особливо з питань перевірки робіт і адміністрування освітнього процесу. З його допомогою можна істотно оптимізувати процеси перевірки робіт, виставлення оцінок знань і адміністрування освітнього процесу. Однією з найважливіших сфер, в якій ШІ приносить реальну користь, є автоматизація рутинних завдань, що дозволяє знизити навантаження на викладачів, звільнивши їх час для більш важливої творчої та індивідуальної роботи зі студентами. Цей процес особливо важливий в умовах постійно зростаючої кількості студентів і підвищення вимог до якості освіти.

Крім того, використання ШІ в освіті сприяє більш об'єктивному та ефективному контролю успішності, що, в свою чергу, запобігає випадкам

неуспішності та вчасно виявляє прогалини в навчанні студентів. Впровадження генеративного ШІ в освітні установи не обмежується лише поліпшенням якості викладання, воно також зачіпає організаційні процеси, такі як планування навчальних графіків, управління відвідуваністю та інші адміністративні завдання, які традиційно забирають велику кількість часу у співробітників закладів вищої освіти.

У галузі викладання ШІ також демонструє видатні результати. Так, дослідження показують, що ШІ здатний автоматично оцінювати до 70% робіт студентів, включаючи письмові роботи, що може значно знизити робоче навантаження на викладачів і підвищити швидкість виконання рутинних операцій. Більш того, ШІ здатний з точністю до 80% передбачати підсумкові оцінки студентів, запобігаючи їх неуспішності шляхом пропозиції заходів для їх підтримки.

Таким чином, результати досліджень і статистичні дані підкреслюють важливість впровадження ШІ в освітній процес і подальшого його вивчення. Технології ШІ не тільки обіцяють значні поліпшення в успішності студентів і ефективності роботи викладачів, але і відкривають нові горизонти для розвитку освіти в цілому. В умовах стрімкого технологічного прогресу та глобальних змін в академічному середовищі, використання ШІ стає не просто перевагою, а найважливішим кроком на шляху до модернізації та оптимізації вищої освіти в майбутньому.

Крім того, слід також окреслити і ряд проблем та викликів впровадження ШІ в академічне середовище.

Як уже було сказано, в основі роботи будь-яких ШІ-інструментів лежить велика кількість даних, серед яких є і чутливі. Серед людей посилюються побоювання щодо того, кому доступні всі ці дані, хто може ними скористатися в яких корисливих цілях.

Не можна також применшувати важливість соціальних проблем, які спричиняє повсюдне використання ШІ. Однією з таких є перевага машини над викладачем. Виникає побоювання, що його роль буде зведена до мінімуму. Викладачі можуть стати не більше, ніж кураторами, але не активними учасниками освітнього процесу. Надмірне використання ШІ-технологій може практично звести до мінімуму живе спілкування між викладачем і студентом, а також між самими студентами. Це може вкрай негативно позначитися на розвитку соціальних навичок і емоційного інтелекту.

Отже, Використання ШІ в академічному середовищі є невід'ємною частиною цифрової трансформації освіти. Сучасні ШІ-інструменти оптимізують процес навчання. Вони дозволяють аналізувати великі масиви даних, виявляти потенційні проблеми в навчанні та пропонувати індивідуальні рішення для підвищення успішності.

Незважаючи на значні переваги використання ШІ в академічному середовищі, його впровадження супроводжується низкою викликів і проблем, які вимагають ретельного розгляду та регулювання. Отже, для успішної інтеграції сучасних технологій необхідно розробити прозорі механізми контролю, забезпечити етичне використання та сформувати правову базу, яка буде враховувати та захищати інтереси всіх учасників освітнього процесу. Тільки в такому випадку ШІ зможе стати не загрозою, а корисним інструментом, що сприяє розвитку вищої освіти та суспільства в цілому.

Література :

1. MillionBot. (6 липня 2018). *La Universidad de Murcia confía en 1millionbot para ayudar a sus estudiantes de nuevo ingreso*. 1MillionBot. URL: https://www.1millionbot.com/chatbot-1millionbot-universidad-de-murcia-resolver-dudas-estudiantes/ (дата звернення 1.11.2025)